

Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет педагогічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан
факультету педагогічної освіти

доц. Герцюк Д. Д.

«5» грудня 2022 року

**ПРОГРАМА
АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ**

**ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
ЗАГАЛЬНА ТА СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ
ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ І СВІТІ**

Галузь знань – 23 Соціальна робота

Спеціальність – 231 Соціальна робота

Освітня програма – Соціальна педагогіка

Денна / заочна форма навчання

Атестаційний екзамен (Теорія соціальної роботи, Загальна та соціальна педагогіка, Соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти. Технології соціальної роботи в Україні і світі) для студентів денної та заочної форми навчання галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, освітній рівень – бакалавр, освітня програма – Соціальна педагогіка.

РОЗРОБНИКИ:

Корнят Віра Степанівна, кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи;

Марчук Алла Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи

Програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи.

Протокол від «31» серпня 2022 року, №1

Завідувач кафедри

доц. Корнят В.С.

Схвалено навчально-методичною комісією факультету педагогічної освіти
Протокол від «26» листопада 2022 року, №4

Голова

НМК

доц. Нос Л.С.

Затверджено Вченою радою факультету педагогічної освіти
Протокол від «28» листопада 2022 року, №4

Голова Вченої ради

доц. Герцюк Д.Д.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма для атестаційного екзамену розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Соціальна педагогіка» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 23 Соціальна робота, за спеціальністю 231 «Соціальна робота», кваліфікація: «Бакалавр соціальної роботи. Фахівець з соціальної педагогіки».

Атестаційний екзамен передбачає використання навчального матеріалу з таких дисциплін: «Теорія соціальної роботи», «Загальна та соціальна педагогіка», «Соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти», «Технології соціальної роботи в Україні і світі») і проводиться для студентів денної та заочної форми навчання.

Програма дає змогу випускникові узагальнити та систематизувати отримані знання, усвідомити їх теоретичний зміст та практичну значущість, вміння застосувати теоретичні знання для вирішення практичних професійних завдань. Цьому сприяє логічне структурування матеріалу, що відображено і в екзаменаційних білетах.

Мета атестаційного екзамену для студентів денної форми навчання спеціальності 231 «Соціальна робота» має на меті визначити рівень теоретичної та практичної підготовки випускників до професійної діяльності соціального працівника, соціального педагога у різних сферах соціальної практики в умовах сучасного суспільства.

Завданнями атестаційного екзамену Теорія соціальної роботи, Загальна та соціальна педагогіка, Соціально-педагогічна діяльність у закладах освіти, Технології соціальної роботи в Україні і світі є: визначення відповідності професійної підготовки та професійної компетентності випускників спеціальності «Соціальна робота» до освітніх характеристик та кваліфікаційних стандартів; перевірка рівня сформованості готовності бакалаврів соціальної роботи до виконання професійних функцій.

Випускники повинні знати:

- сутність соціальної роботи як практичної діяльності, навчальної дисципліни та професійної діяльності;
- історію становлення соціальної роботи, її етичні основи;
- характеристику базових теорій соціальної роботи, сучасних теорій та концепцій соціальної роботи;
- особливості принципів та методів індивідуальної, групової соціальної роботи та роботи в громаді;
- об'єкти та суб'єкти соціальної роботи;
- основні види соціальних послуг;

- основні галузі педагогіки, закономірності, принципи теорії виховання, мету, зміст, форми виховання особистості та колективу, методи соціального виховання;
- сутність соціальної педагогіки як науки;
- особливості організації та здійснення соціально-педагогічної роботи в різних інститутах соціального виховання, різновиди та механізми їх взаємодії;
- принципи та методи соціально педагогічної діяльності;
- особливості соціалізації особистості в різних мікросоціумах;
- методи попередження негативного впливу факторів соціального середовища на особистість;
- типологію закладів системи освіти; основні функції соціального педагога в закладах освіти;
- інструментарій соціально-педагогічної діагностики, корекції соціального педагога;
- форми, методи, прийоми соціально-педагогічної роботи соціального педагога в загальноосвітніх навчальних закладах різного типу з різними категоріями дітей;
- сутність і зміст технологічного процесу у соціальній роботі в Україні і світі;
- інструментарій реалізації технологічного процесу у соціальній роботі в Україні і світі;
- способи, методи і технології соціальної роботи, які позитивно зарекомендували себе у вітчизняній і зарубіжній практиці.

Випускники повинні уміти:

- застосовувати базові теорії соціальної роботи у практичній діяльності;
- планувати та працювати з різними соціальними агенціями;
- диференціювати зміст діяльності відповідно до різних об'єктів, суб'єктів та напрямів соціальної роботи;
- добирати адекватні методи соціальної роботи відповідно до різних груп клієнтів;
- визначати основні соціальні послуги, які повинні отримати клієнт;
- демонструвати знання основних етапів становлення і розвитку соціальної педагогіки як науки та практичної діяльності, нормативно-правової бази соціально-педагогічної роботи;
- здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування навчальних завдань, відтворювати факти (дати, події, принципи й закономірності суспільного розвитку), встановлювати

- причинно-наслідкові зв'язки між подіями, явищами, робити висновки, аргументувати свої думки;
- визначати зміст діяльності, зв'язки та межі компетенції установ та закладів соціального виховання, соціального захисту, соціальних служб, інших організацій;
  - теоретично визначати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід;
  - розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціально-педагогічної роботи.
  - розробляти заходи для реалізації плану роботи соціального педагога;
  - здійснювати соціально-педагогічну паспортизацію класу, навчального закладу, сім'ї;
  - проводити соціально-педагогічне дослідження мікрорайону закладу освіти;
  - вирішувати соціально-педагогічні проблеми колективу групи, класу навчального закладу;
  - організовувати соціально-педагогічну взаємодію з учнями, які потребують допомоги;
  - забезпечувати рівні можливості дітей з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому навчальному закладі;
  - здійснювати профорієнтаційну роботу з різними групами учнів;
  - планувати анімаційну діяльність в сфері соціальної роботи з метою реалізації соціального виховання особистості;
  - здійснювати профілактичні, корекційні, реабілітаційні технології анімаційної діяльності в сфері соціальної роботи;
  - здійснювати порівняльний аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду вирішення соціальних проблем із використання технологій соціальної роботи;
  - виділяти і творчо використовувати кращі ідеї та досвід щодо технологізації соціальної роботи в різних країнах для ефективної соціальної роботи;
  - критично осмислювати та аналізувати технології соціальної роботи з метою їх застосування й удосконалення у майбутній професійній діяльності;
  - використовувати отримані знання для розробки нових, ефективних технологій соціальної роботи.

Випускники мають продемонструвати сформовані такі компетентності та програмні результати навчання.

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ФК4. Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

ФК18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань спеціальності; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами; орієнтуватися в сучасному культурному просторі, дбати про збереження національної культурної спадщини

ПРН2. Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних питань.

ПРН8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН19. Виявляти сильні сторони та залучати особистісні ресурси клієнтів, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

ПРН22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Програма складається з чотирьох частин, які охоплюють матеріал тих навчальних дисциплін, за якими проводиться екзамен з однаковою кількістю запитань. Кожне питання містить структурні компоненти, що для студента є

орієнтиром або навіть умовним планом відповіді на екзамені. У білеті три питання, відповідно з кожної названої дисципліни. Варто дотримуватися вимоги щодо недопущення однотипності питань в одному екзаменаційному білеті. Питання для проведення державного екзамену щорічно оновлюються.

Зразок екзаменаційного білета для комплексного державного іспиту:

Білет № 5.

1. Ведення випадку (casemanagement): суть технології, мета і завдання, особливості здійснення. Алгоритм ведення випадку. Державний стандарт соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах.
2. Організаційні аспекти діяльності соціального педагога. Діловодство соціально педагога. Основні види документації, вимоги до її оформлення та ведення.
3. «Мій чоловік помер у день народження сина (8 років). Після похорону син став дуже замкнутим, хоча до цієї події він ділився зі мною своїми думками і враженнями. Замкнутий і неговіркий він скрізь: і вдома, і в школі, в оточенні друзів. Таке враження, що він перестав цікавитися навіть тим, що до цих трагічних подій його захоплювало. Що зробити, щоб він став таким, яким був?»
  1. Яку додаткову інформацію ви б хотіли отримати від матері?
  2. Які соціально-педагогічні рекомендації можна дати у подібній ситуації?

Бібліографія програми укладена так, що студент може самостійно підготуватися до відповіді на кожне питання.

Екзамен, згідно вимог стандарту освітньо-професійної програми, проводиться в усній формі. На підготовку відповіді студентам відводиться до 40 хвилин.

Оцінювання відповіді студентів проводиться за ustalеними нормами та вимогами. Слід враховувати нетрадиційність, фундаментальність, конструктивний підхід до відповіді, наявність власних суджень.

У критерії оцінювання, що визначають фахову підготовку студента зі спеціальності, беруться такі складові:

- характер засвоєння теоретичних знань (обсяг, повнота, правильність, точність знань соціально-педагогічних категорій і понять, їх міцність);

- якість відповіді студента (рівень осмислення, аргументації, аналізу, логічність, послідовність, самостійність викладу, виразність мови);
- система викладу, повнота і самостійність суджень, збереження науковості, грамотність викладу, доцільність та прогностична ефективність практичного матеріалу.

Оцінка «відмінно»:

- студент глибоко і свідомо засвоїв програмовий матеріал, вичерпно, послідовно, грамотно і логічно викладає, правильно використовує наукову термінологію; вільно орієнтується у загальній проблематиці загальної, соціальної педагогіки, організації соціально-педагогічної роботи в закладах освіти, організації культурного дозвілля. Мова виразна багатогранна, вміє формулювати висновки, переносить теоретичні знання у площину практики, грамотно обґрунтовує власні думки та судження.

Оцінка «добре»:

- студент знає програмовий матеріал, грамотно і по суті його викладає, при виборі відповіді вибирає правильний, але не найкращий варіант. Правильно застосовує теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань. У відповіді недостатньо чіткі висновки, допущено незначні порушення послідовності викладу, є неточності у використанні наукових термінів.

Оцінка «задовільно»:

- студент знає основний матеріал, випускник володіє знаннями в обсязі навчальної програми, знає основні літературні джерела, обізнаний із проблематикою спеціальності, але засвоїв його неповно, припускається неточностей, обирає недостатньо чіткі формулювання, не завжди розкриває суть понять, утрудняється у наведенні прикладів, мова збіднена, висновки неконкретні.

Оцінка «незадовільно»:

- студент не знає більшої частини програмового матеріалу, робить істотні помилки у розкритті основних теоретичних понять, не має знань щодо основних проблем соціально-педагогічної діяльності; виклад матеріалу з значною кількістю помилок, без належної аргументації, висновки відсутні. Студент не може виконати практичне завдання.

Оцінка результатів складання атестаційного екзамену здійснюється за 100-бальною системою контролю знань та національною шкалою і відображаються у відповідних відомостях і протоколах роботи екзаменаційної комісії (ЕК).

Екзаменаційні завдання з атестаційного екзамену оцінюються наступним чином:

- перше питання – 40 балів,
- друге та третє питання по 30 балів кожне.

Всього 100 балів за основну відповідь.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
81-89	B	добре
71-80	C	
61-70	D	задовільно
51-60	E	
0 – 50	F	незадовільно

У разі виникнення додаткових питань з метою уточнення знань студента члени екзаменаційної комісії можуть задати додаткові питання, відповідь на яке оцінюється у 5 балів та сумується зі загальною кількістю балів, отриманих студентом за відповідь на білет.

Підсумкова оцінка атестаційного екзамену є сумарною оцінкою за кожен вид екзаменаційних завдань.

Оцінки екзамену виставляє кожен член комісії. Підсумкова оцінка студентові за відповідь виставляється як середнє арифметичне число з усіх оцінок членів екзаменаційної комісії. Повторне складання (перескладання) іспиту з метою підвищення оцінки не дозволяється.

Якщо відповідь студента на атестаційному екзамені не відповідає вимогам рівня атестації, Екзаменаційна комісія приймає рішення про те, що студент не пройшов атестацію і у протоколі засідання Екзаменаційної комісії йому проставляється оцінка «незадовільно» (0-50 балів).

У випадку, якщо студент не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії для складання екзамену, то в протоколі зазначається, що він є не атестованим у зв'язку з неявкою.

Студент, який отримав незадовільну оцінку при складанні атестаційного екзамену, відраховується з університету. Йому видається довідка встановленого зразка.

Студенти, які не склали атестаційного екзамену, мають право на повторну з наступного навчального року атестацію впродовж трьох років після відрахування із ЗВО у період роботи, згідно затвердженого графіку Екзаменаційної комісії з відповідної спеціальності. Перелік іспитів визначається за чинним на момент відрахування навчальним планом. Повторно складаються тільки ті іспити, з яких була отримана незадовільна оцінка.

Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні іспитів, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь у її засіданні. За однакової кількості голосів голос Голови ЕК є вирішальним.

У випадку, якщо студент незадоволений виставленою оцінкою, він має право подати апеляцію в порядку визначеному у Положенні про апеляцію результатів контрольних заходів здобувачів вищої освіти Львівського національного університеті імені Івана Франка (https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/reg_appeal.pdf)

ЗМІСТ ПРОГРАМИ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗАГАЛЬНА ТА СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ І СВІТІ

1. ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

1.1. Соціальна робота: визначення та розуміння.

Міжнародні визначення соціальної роботи. Вітчизняні визначення соціальної роботи. Глобальне визначення соціальної роботи. Еволюція соціальної роботи та її професіоналізація. Місце соціальної роботи серед інших наук.

1.2. Зміст та структура соціальної роботи.

Традиційне та сучасне розуміння складових сучасної соціальної роботи. Складові соціальної роботи.

Рівні соціальної роботи (професійний, непрофесійний; державний, регіональний, місцевий, індивідуальний; мікро-, мезо, макрорівень)

1.3. Історія становлення та розвитку соціальної роботи.

Становлення соціальної роботи. Передумови появи професійної соціальної роботи. Від благодійності до соціальної роботи: подібне та відмінне у благодійництві та соціальній роботі.

Соціальна робота в іменах (Мері Річонд, Алісе Саломон, Джейн Аддамс, Річард Каббот та ін.).

Соціальна робота у різних країнах Європи. Можливості використання досвіду соціальної роботи в Україні.

1.4. Етика у соціальній роботі.

Уявлення про етику та деонтологію, зміст та сутність. Цінності соціальної роботи. Характеристика основних груп цінностей.

Етичні стандарти та принципи соціальної роботи. Професійні рішення та етичні дилеми соціальної роботи.

1.5. Теорії та моделі соціальної роботи

Теорії та моделі соціальної роботи. Еволюція знань і концепцій у соціальній роботі. Базові теорії соціальної роботи. Специфічні теорії, моделі та підходи.

1.6. Сучасні тенденції та перспективи соціальної роботи

Сучасні тенденції у соціальній роботі. Феміністична соціальна робота. Зелена соціальна робота. Підхід, орієнтований на сильні сторони клієнтів.

Сучасні концепції, важливі для соціальної роботи (якість життя, соціалізація, інклюзія, ексклюзія, наснаження, резилієнс, стигма, дискримінація).

1.7. Практика соціальної роботи: мета, завдання, напрями

Мета і завдання сучасної соціальної роботи. Напрями здійснення сучасної соціальної роботи. Пріоритети сучасної соціальної роботи. Чинники, що визначають практику соціальної роботи. Складові сучасної соціальної роботи.

1.8. Практика соціальної роботи: суб'єкти, об'єкти, ролі соціального працівника

Суб'єкт та об'єкт соціальної роботи, його розуміння. Клієнт у соціальній роботі. Група ризику та вразливі групи у соціальній роботі. Функції та ролі соціального працівника.

1.9. Практика соціальної роботи: методи та форми соціальної роботи

Метод у соціальній роботі: класифікація, підходи, характеристика. Форми у соціальній роботі. Співвідношення з методом. Процес соціальної роботи

1.10. Заклади соціальної роботи. Соціальні послуги.

Типологія закладів соціальної роботи. Визначення поняття «соціальні послуги». Характеристика основних видів соціальних послуг.

1.11. Соціальна робота в громаді

Сутність і типологія громад. Структура громади. Ключові характеристики роботи в громаді. Методи і моделі роботи в громаді. Особливості розвитку громади. Залучення учасників громади до процесу прийняття рішень.

Догляд у громаді. Значення догляду у громаді. Принципи догляду у громаді. Організація догляду у громаді. Колективне представництво інтересів у громаді. Стратегія колективного представництва. Проведення масових акцій у громаді. Проведення інформаційних кампаній у громаді.

1.12. Соціальна робота недержавних громадських організацій

Значення неурядових організацій у вирішенні соціальних проблем сімей, дітей, та молоді. Типові функції, основні види діяльності, спектр послуг неурядових організацій.

Дитячі та молодіжні громадські організації як ефективний фактор соціалізації особистості. Співпраця неурядових організацій з державними організаціями щодо надання соціальних послуг різним категоріям клієнтів.

2 ЗАГАЛЬНА ТА СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

2.1. Особистість як об'єкт і суб'єкт виховання

Сутність понять «людина, «індивід», «особистість», «індивідуальність». Змістова характеристика процесів формування і розвитку особистості. Анатом-фізіологічний, фізичний, психічний і соціальний розвиток особистості. Загальні закономірності розвитку особистості. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості.

Теорії розвитку особистості та їх вплив на підходи до виховання і навчання людини. Можливості й тенденції розвитку і виховання особистості на різних вікових етапах.

2.2. Сутність цілісного педагогічного процесу

Поняття, структура, функції, рушійні сили цілісного педагогічного процесу. Основні завдання, призначення, функції, компоненти педагогічного процесу. Поняття закономірностей і принципів педагогічного процесу, взаємозв'язок між ними. Закономірності і принципи педагогічного процесу, їх сутність.

Педагогічна діяльність та її характеристика. Сутність педагогічної діяльності. Професійна педагогічна свідомість. Педагогічна взаємодія. Професійна етика та педагогічний такт. Педагогічна діяльність як творчий процес. Педагогічна майстерність і педагогічна техніка. Педагог: професія та особистість.

2.3. Навчання як складова педагогічного процесу.

Дидактика як наука про сутність і закономірності процесу навчання.

Сутність процесу навчання. Взаємозв'язок викладання та учіння, підходи до трактування сутності навчання як взаємодії педагога та учнів. Зміст освіти як засіб навчання і чинник розвитку особистості. Фактори навчання. Факторний аналіз у дидактиці. Криві навчання. Мотивація учіння. Вивчення і формування мотивів учіння. Стимулювання учіння. Проблема невстигання і неуспішності учнів у навчанні. Особливості навчання обдарованих учнів.

2.4. Організація процесу навчання

Поняття методів, прийомів, засобів і форм організації навчання. Класифікації та історичний огляд методів, засобів і форм організації навчання.

Аналіз традиційних та інноваційних методів і форм організації навчання. Вимоги до організації навчального заняття як суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Варіативність застосування методів, форм діяльності у процесі навчального заняття. Змішане і дистанційне навчання: сутність та організація.

2.5. Контроль і діагностика у навчанні

Контроль і оцінка як педагогічні категорії. Значення контролю та оцінювання у процесі навчання. Види, форми й методи контролю освітніх результатів. Зворотний зв'язок, оцінка, рефлексія діяльності вчителя і учня, загальні вимоги. Критерії та системи оцінювання освітніх результатів. Сучасні підходи до оцінювання освітніх результатів.

Поняття і сутність діагностики. Діагностичні та корекційні засади у навчанні. Основні завдання і компоненти діагностики у навчанні. Відмінності і переваги діагностики у навчанні і контролю результатів навчання. Принципи діагностичного підходу у навчанні. Методи і напрямки діагностики у навчальному процесі.

2.6. Виховання як складова педагогічного процесу

Специфіка процесу виховання, його відмінності від процесу навчання. Врахування механізмів соціалізації особистості у процесі виховання як організації взаємодії вихователя і вихованця. Сучасні підходи до виховання. Виховання як підготовка людини до виконання соціальних ролей. Проблема мети виховання у педагогічній науці і практиці. Формування базової культури особистості як мета виховання. Діалектика виховного процесу та його основні закономірності. Трансформація зовнішніх впливів у внутрішні установки особистості. Основні принципи процесу виховання. Виховання та самовиховання – дві сторони єдиного процесу формування особистості. Поняття про перевиховання.

2.7. Організація процесу виховання.

Поняття про методи, прийоми, засоби і форми організації виховного процесу. Головні умови результативного застосування методів виховання.

Організація діяльності вихованців; формування позитивного досвіду поведінки вихованця. Методи, прийоми, засоби виховного впливу на особистість, їх взаємозв'язок. Стимулювання та регулювання діяльності, поведінки вихованців.

Розмаїття масових, групових та індивідуальних форм виховної роботи. Колективні творчі справи (КТС). Колективне планування виховної роботи. Основні позашкільні установи, завдання і зміст їх роботи.

2.8. Соціальна педагогіка та як сфера практичної діяльності.

Предмет, функції та завдання соціальної педагогіки. Основні поняття соціальної педагогіки. Зв'язок соціальної педагогіки з іншими науками. Становлення і розвиток соціальної педагогіки в Україні і світі.

Принципи соціальної педагогіки. Соціально-педагогічний процес: поняття, сутність, зміст, основні компоненти.

2.9. Соціальне формування особистості.

Педагогіка соціального становлення особистості. Соціалізація людини як соціально-педагогічне явище. Механізми і рушійні сили соціального розвитку дитини. Діяльність та її соціально-педагогічні можливості. Адаптація, дезадаптація і реадаптація людини. Соціальне виховання, його сутність і зміст.

2.10. Соціальні відхилення у розвитку і вихованні дітей та молоді.

Соціальні відхилення, їх причини і шляхи подолання. Основні напрямки соціально-педагогічної діяльності з профілактики і подолання девіантної поведінки дітей і підлітків.

Важковиховувані діти і підлітки: сутність, причини і проблеми.

2.11. Середовище і формування та розвиток особистості.

Сім'я як соціокультурне середовище виховання і розвитку особистості. Шляхи підвищення виховних можливостей сім'ї. Колектив, його роль у виховання і розвитку особистості. Дитяча субкультура і соціокультурний світ дитини, підлітка. Вплив молодіжної субкультури на формування і розвиток підлітків і молоді. Вулиця як середовище виховання. Соціально-педагогічні можливості ЗМІ.

2.12. Соціально-педагогічна віктимологія як складова соціальної педагогіки.

Поняття і завдання соціально-педагогічної віктимології. Фактори віктимізації, їх характеристика. Реабілітація жертв несприятливих умов соціалізації. Соціально-педагогічна робота з потенційними жертвами несприятливих умов соціалізації.

2. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

1.1. Структура системи освіти в Україні.

Типологія закладів системи освіти, їх характеристика. Соціально-психологічна служби системи освіти України. Мета, завдання, функції та принципи її діяльності. Структурні підрозділи психологічної служби системи освіти. Нормативно-правова база діяльності соціального педагога в закладах освіти.

1.2. Організаційні аспекти діяльності соціального педагога.

Документація соціального педагога загальноосвітнього навчального закладу: план роботи на рік, план роботи на місяць, соціальна картка учня, журнал соціально-педагогічної діагностики та спостережень, журнал індивідуальних і групових консультацій, журнал корекційно-розвивальної роботи, журнал щоденного обліку роботи, статистичні звіти, соціальний паспорт класу (школи). Графік роботи соціального педагога. Вимоги до оформлення і ведення облікової документації.

Проведення соціальної паспортизації класів школи. Складання відомостей про батьків. Розробка соціально-педагогічного інструментарію. Опрацювання діагностичних досліджень, опитувань, оформлення висновків щодо проведеної діагностичної роботи. Підбір соціально-педагогічних і психологічних методик для використання в роботі. Підготовка та проведення організаційних форм соціально-педагогічної роботи (бесіди, тематичні дні, конкурси, фестивалі тощо). Складання індивідуальних планів роботи з окремими учнями, які потребують допомоги. Оформлення актів житлових умов учнів «групи ризику».

1.3. Соціально-педагогічна робота у закладах дошкільної освіти.

Заклад дошкільної освіти як тип навчальної установи. Закон України «Про дошкільну освіту». Завдання та функції дошкільної освіти. Альтернативні форми освіти та навчання дітей дошкільного віку. Завдання, напрями роботи соціального педагога у закладі дошкільної освіти.

1.4. Середня загальноосвітня школа як соціально-педагогічна система.

Місце соціально-психологічної служби у загальноосвітній школі. Функції соціального педагога у школі. Основні групи та категорії дітей, які потребують допомоги соціального педагога. Проблеми, які вирішуються соціальним педагогом у школі.

Посадові обов'язки соціального педагога в закладах освіти. Функції соціально-педагогічної роботи фахівця закладу освіти. Кваліфікаційні вимоги до соціального педагога. Взаємодія соціального педагога закладу освіти з установами, фахівцями, які вирішують проблеми дітей та учнівської молоді.

1.5. Зміст, форми та методи професійної діяльності роботи соціального педагога в освітніх закладах.

Особливості змісту та форм роботи соціального педагога в закладах освіти різного типу.

Діагностична й прогностична робота соціального педагога. Діагностика особистості учня та його соціальних зв'язків у закладі. Особливості процесу соціально-педагогічної діагностики. Індивідуальна та групова соціально-педагогічна діагностика. Соціально-педагогічні дослідження серед дітей різного віку, педагогічних працівників, батьків (опікунів).

Консультативна діяльність соціального педагога. Принципи консультування. Види соціально-педагогічного консультування за різними класифікаційними ознаками. Соціально-інформаційний, соціально-правовий, психолого-педагогічний, соціально-профілактичний, соціально-реабілітаційний напрями консультативної діяльності соціального педагога. Основні завдання консультування. Індивідуальні консультації щодо роботи з окремими категоріями учнів.

Корекційна робота соціального педагога. Корекційно-відновлювальна, розвивальна робота. Принципи психолого-педагогічної корекційної роботи. Вимоги до корекційно-розвивальних програм. Ігрова корекція поведінки дітей з дітьми соціально вразливих і соціально незахищених категорій. Індивідуальна та групова корекційна робота з дітьми дошкільного віку, учнями початкових класів, середніх класів, старших класів.

Профілактична робота соціального педагога. Запобігання виникненню конфліктів, захворювань, залежностей серед учнів в освітньому закладі. Види соціально-педагогічної профілактики. Форми та методи профілактичної роботи. Підготовка профілактичних бесід, профілактичних заходів для учнів початкових класів, середніх класів, старших класів.

Проведення організаційних форм соціально-педагогічної роботи (бесіди, акції, фестивалі, міні-спектаклі, вистави, конкурси, турніри, вікторини, відео лекторії, аукціони тощо) для учнів, педагогічних працівників, батьків (опікунів). Відвідування удома учнів, батьків за місцем роботи, опікунських сімей.

Зміст та форми просвітницької діяльності соціального педагога (години спілкування, виховні години, батьківські збори, лекторії, лекційно-інформаційні семінари, конференції, практикуми, круглі столи, педагогічні наради тощо).

Забезпечення зв'язків з громадськістю (благодійні фонди, товариства, міжнародні організації, центри, громадські об'єднання тощо).

1.6. Робота соціального педагога з дітьми, що мають відхилення у розвитку (обдаровані, важковиховувані, з девіантною поведінкою).

Поняття «норма» та «відхилення» у соціальній педагогіці. Поняття обдарованості. Типи обдарованості. Поняття загальної та спеціальної обдарованості. Особливості обдарованих дітей. Спеціальні навчальні заклади для обдарованих дітей. Робота соціального педагога з обдарованими дітьми. Поняття девіантної поведінки, її види. Проблеми бездоглядності і бродяжництва та спроби їх вирішення в Україні. Притулки для неповнолітніх, їх роль. Зміст роботи соціального педагога з дітьми, що мають відхилення у поведінці.

1.7. Статеве виховання школярів як напрям діяльності соціального педагога у загальноосвітній школі.

Питання здоров'я підростаючого покоління як соціальна проблема. Основні складові здоров'я, їх характеристика. Статеве виховання, статева культура, сексуальне виховання – основа психічного та фізичного здоров'я дітей. Зміст статевого виховання школярів. Форми статевої просвіти. Особливості статевого виховання дітей різного віку, з різним рівнем функціональних обмежень.

1.8. Професійна орієнтація як напрям соціально-педагогічної роботи.

Професійна орієнтація: історія становлення, основні складові. Етапи професійного становлення школярів. Види професійної консультації. Методи діагностики професійних намірів та інтересів школярів. Допомога школярам у виборі професії.

1.9. Захист прав дітей у діяльності соціального педагога.

Сирітство як соціальна проблема. Особливості соціалізації дітей-сиріт, які виховуються в інтернатних установах. Інтернатні заклади як один із видів освітніх установ. Історія їхнього виникнення та становлення. Проблеми закладів інтернатного типу. Деінституціалізація, її зміст та шляхи реалізації.

Форми опіки над дітьми-сиротами. Опіка та піклування. Усиновлення. Виховання у прийомних сім'ях та у дитячих будинках сімейного типу. Організація роботи соціального педагога з даною категорією дітей.

1.10. Робота соціального педагога з дітьми з особливостями психофізичного розвитку.

Функції професійної діяльності соціального педагога в інклюзивному просторі. Зміст роботи соціального педагога в освітньому закладі щодо інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку. Соціально-

педагогічний супровід та соціально-педагогічна підтримка дітей з особливостями психофізичного розвитку в закладі. Планування роботи щодо інтеграції дітей з особливостями психофізичного розвитку у середовище загальноосвітнього навчального закладу. Форми та методи роботи з дітьми, які мають порушення розвитку.

Взаємодія соціального педагога з батьками дітей, які мають особливості психофізичного розвитку. Проведення індивідуальних бесід з батьками новоприбулих учнів. Посередництво між учнями, батьками та педагогічними працівниками. Партнерство з установами та організаціями, які опікуються дітьми з особливостями психофізичного розвитку.

1.11. Співпраця соціального педагога з педагогічним колективом у вирішенні соціальних проблем.

Співпраця соціального педагога з адміністрацією, педагогічним колективом у виконанні професійних обов'язків. Напрями взаємодії, основні проблеми, які вирішує соціальний педагог. Особливості взаємодії з педагогами, які мають різний педагогічний досвід.

Педагогічні конфлікти та їх профілактика. Емоційне вигорання педагогів та шляхи його подолання.

1.12. Робота соціального педагога з сім'ями вихованців.

Зміст соціально-педагогічної роботи з сім'єю. Напрями соціально-педагогічної діяльності з сім'єю. Основні типи сімей, з якими працює соціальний педагог. Форми та методи роботи з різними типами сімей (консультації, бесіди, тестування, батьківські лекторії, групи взаємодопомоги, сімейні свята, родинні конкурси, екскурсії тощо).

Зміст соціально-реабілітаційної роботи з сім'єю (відновлення виховного потенціалу сім'ї, захист прав членів родини у кризових ситуаціях, зміна соціального статусу окремих членів сім'ї). Форми соціально-реабілітаційної роботи з сім'єю (індивідуальні консультації, тренінгові заняття, відео лекторії, зустрічі зі спеціалістами, групи самопомоги).

Соціально-профілактична робота з сім'єю. Форми та методи профілактичної роботи (лекторії, ділові імітаційні ігри, тематичні семінари, тематичні дні, клуби для молодих сімей).

Особливості соціально-педагогічного інспектування сім'ї. Об'єкти соціального інспектування. Види соціального інспектування. Методи соціального інспектування (діагностичне й оцінююче інтерв'ю, бесіда, спостереження, експертна оцінка, самоаналіз). Особливості соціально-педагогічного супроводу сім'ї.

4. ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ І СВІТІ

4.1. Технологічний процес: сутність, зміст та особливості.

Сутність та основні характеристики технологічного процесу. Зовнішні і внутрішні чинники впливу на соціальні процеси. Спрямований вплив на соціальні процеси у практиці соціальної роботи. Визначення технологічного процесу та його специфіка у соціальній сфері. Головні ознаки технологічності соціальної роботи.

Структура і зміст технологічного процесу в соціальній роботі. Етапи технологічного процесу. Поняття, структура й типологія соціальних технологій. Специфіка технологій в соціальній роботі

4.2. Соціальні проблеми: специфіка, рівні, способи і критерії вирішення.

Поняття соціальної проблеми. Соціальні та особисті проблеми: сутність, специфіка, джерела виникнення. Ставлення людини до проблеми та його врахування у практиці соціальної роботи. Взаємозв'язок і динаміка суспільних та особистих проблем. Технологія вирішення проблем. Критерії вирішення суспільних і особистих проблем. Вибір пріоритетів і вироблення алгоритму дій у соціальній роботі. Добір методів і засобів вирішення соціальних проблем фахівцями.

4.3. Інтервенції у технологіях соціальної роботи.

Базові підходи до інтервенцій у практиці соціальної роботи в Україні і світі. Основні підходи до класифікації інтервенцій у соціальній роботі.

Динаміка процесу інтервенцій у технологіях соціальної роботи у контексті соціальних проблем клієнта.

Проблемна ситуація як предмет аналізу в інтервенціях соціальної роботи. Особливості оцінки проблемної ситуації клієнта на початковій фазі інтервенцій. Теоретична модель інтервенцій первинного прийому клієнта. Технологія інтервенцій у первинному контакті.

4.4. Оцінка і цілепокладання у технологіях соціальної роботи.

Проблема еволюції діагнозу та оцінки у технології соціальної роботи. Основні принципи оцінки як процесу аналізу ситуації. Основні моделі оцінки у допомагаючій практиці. Діагностичний аналіз ситуації клієнта. Інструментарій оцінки.

Сутність цілепокладання. Види цілей у технології соціальної роботи. Технологія вироблення цілі соціальної роботи. Принципи цілепокладання. Методологічні і методичні функції цілепокладання. Типологія цілей. Побудова «дерева цілей».

4.5. Проектування і планування у технологіях соціальної роботи.

Соціальне проектування як конструювання соціальної дійсності. Етапи соціального проектування. Стратегії проектної діяльності. Методи і методики соціального проектування.

Планування у системі інтервенцій соціального працівника. Основні компоненти технології планування соціальної роботи з клієнтом. Контракт у процесі планування.

4.6. Соціальна діагностика і соціальна експертиза: цілі, етапи і способи проведення.

Сутність і характеристика соціальної діагностики. Принципи соціальної діагностики. Типові завдання соціальної діагностики. Розробка діагнозу у визначені професійного середовища соціальної роботи. Соціально-діагностичні методи у соціальній роботі.

Соціальна експертиза: сутність і функції. Об'єкт і предмет соціальної експертизи. Соціальна експертиза як основа наукового обґрунтування здійснення соціальної роботи. Загальні і специфічні характеристики експертизи. Соціально-психологічна, судово-психіатрична, медикосоціальна експертиза. Основні моделі соціальної експертизи. Принципи соціальної експертизи. Умови проведення соціальної експертизи.

4.7. Технологія соціальної роботи з регулювання адаптаційних і реабілітаційних процесів.

Сутність соціальної адаптації у соціальній роботі. Структура і види соціальної адаптації. Форми і методи соціальної роботи з врегулювання адаптаційних процесів.

Сутність соціальної реабілітації. Принципи і рівні соціально-реабілітаційної діяльності. Напрями соціальної реабілітації. Основні види реабілітації. Структура процесу соціальної реабілітації. Форми організації соціальної реабілітації. Індивідуальна програма реабілітації.

4.8. Технології консультування і терапії у соціальній роботі.

Проблеми консультування у соціальній роботі. Особливості консультування як технології соціальної роботи. Типи і види консультування у соціальній роботі. Консультування у практиці соціальної роботи в Україні та світі. Загальна модель консультування у практиці допомагаючих професій.

Сутність і зміст поняття терапії. Сутність і зміст соціальної терапії. Методи терапевтичного впливу (бібліотерапія, арт-терапія та ін.) у соціальній роботі.

4.9. Технологія індивідуальної і групової соціальної роботи.

Загальні принципи і підходи до технології індивідуальної соціальної роботи. Загальна модель технології індивідуальної роботи. Соціальна індивідуальна робота в Україні і світі.

Теоретичні проблеми технології соціальної роботи з групами. Теоретичні та етичні засади соціальної роботи з групами. Підходи до групових процесів і структури групи у технології соціальної роботи. Загальна модель соціальної роботи з групою. Технології соціальної роботи з групами в Україні і світі.

4.10. Технологізація соціальної роботи з жінками.

Напрями технологізації соціальної роботи з жінками (працевлаштування, сімейне і сексуальне насилля, охорона материнського та дитячого здоров'я). Технології порятунку життя і здоров'я жінок (притулки-стаціонари, кризові центри, притулки з комплексом соціальних послуг, адресна соціальна допомога, терапевтичні групи), технології підтримання соціального функціонування (соціально-психологічна, соціально-економічна, медична реабілітація), технології соціального розвитку.

4.11. Технології соціальної роботи з мігрантами і біженцями.

Сутність і структура сучасних міграційних процесів. Зміст і основні аспекти технології соціальної роботи з мігрантами і біженцями, її залежність від соціального і юридичного статусу людини. Міжнародні правові норми, що регулюють процеси міграції. Нормативно-правові основи соціальної роботи з мігрантами і біженцями в Україні та у зарубіжних країнах. Проблеми адаптації біженців і переселенців. Організаційні і технологічні підходи до соціальної роботи з мігрантами і біженцями. Міжнародний досвід соціальної роботи з мігрантами і біженцями.

4.12. Інноваційні технології соціальної роботи в Україні і світі.

Соціальні зміни та тенденції у розвитку суспільства, що зумовлюють необхідність інновацій у соціальній роботі. Міжнародні та вітчизняні орієнтири соціальної роботи. Інновації у практиці соціальної роботи. Сучасні підходи та стратегії роботи соціальних працівників та інших фахівців в умовах надзвичайних ситуацій.

Ведення випадку як ключова технологія соціальної роботи. Зміст основних етапів технологічного процесу, що утворює «цикл допомоги» у соціальній роботі з випадком. Оцінювання (оціночний аналіз) як основа планування роботи. Принципи планування роботи з випадком. Види діяльності соціального працівника на етапі виконання. Оцінка ефективності і заключний етап роботи. Алгоритм та етапи ведення випадку при наданні

послуги соціального супроводу сім'ї у СЖО. Екстрене реагування на випадок загрози життю чи здоров'ю дитини.

Соціальне адвокатування як інноваційна технологія соціальної роботи. Принципи соціального адвокатування. Етапи і суб'єкти адвокатування. Перспективи соціального адвокатування як інноваційної технології соціальної роботи

Гейткіпінг як технологія соціальної роботи. Рівні використання гейткіпінгу у соціальній роботі. Компоненти та етапи гейткіпінгу. Гейткіпінг у міжнародній практиці. Ключові підходи до впровадження гейткіпінгу. Застосування гейткіпінгу у системі захисту дітей.

Технології краундфандингу у соціальній роботі. Сучасні технології краундфандингу. Сучасні краундфандингові площадки. Технології роботи с краундфандинговою платформою. Практика краундфандингу в Україні і світі.

Інформаційні технології у соціальній роботі. Інформатизація соціальної сфери. Інформаційні технології при формуванні соціальної політики, в управлінні соціальною сферою, в соціальній роботі. Інформаційні технології взаємодії клієнта і організацій сфери соціальною роботи. Сучасні інформаційні технології, їх використання у соціальній роботі в Україні і світі.

ПИТАННЯ ДО ДЕРЖАВНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

1. Становлення соціальної роботи. Еволюція соціальної роботи та її професіоналізація. Передумови появи професійної соціальної роботи. Подібне та відмінне у благодійництві та соціальній роботі.
2. Соціальна робота у різних країнах Європи. Можливості використання досвіду соціальної роботи в Україні.
3. Визначення соціальної роботи: міжнародні, вітчизняні, глобальне визначення соціальної роботи. Місце соціальної роботи серед інших наук.
4. Традиційне та сучасне розуміння складових сучасної соціальної роботи. Характеристика складових соціальної роботи.
5. Рівні соціальної роботи (професійний, непрофесійний; державний, регіональний, місцевий, індивідуальний; мікро-, мезо, макрорівень)
6. Соціальна робота в іменах (Мері Річонд, Алісе Саломон, Джейн Аддамс, Річард Каббот та ін.), їх вклад у розвиток та становлення соціальної роботи.
7. Цінності соціальної роботи. Характеристика основних груп цінностей.
8. Етичні стандарти соціальної роботи. Етичні принципи соціальної роботи. Професійні рішення та етичні дилеми соціальної роботи.
9. Теорії та моделі соціальної роботи. Еволюція знань і концепцій у соціальній роботі.
10. Базові теорії соціальної роботи. Специфічні теорії, моделі та підходи.
11. Сучасні тенденції у соціальній роботі: феміністична соціальна робота, зелена соціальна робота, підхід, орієнтований на сильні сторони клієнтів.
12. Сучасні концепції, важливі для соціальної роботи (якість життя, соціалізація, інклюзія, ексклюзія, наснаження, резилієнс, стигма, дискримінація).
13. Мета і завдання сучасної соціальної роботи.
14. Напрями здійснення сучасної соціальної роботи. Пріоритети сучасної соціальної роботи.
15. Чинники, що визначають практику соціальної роботи. Складові сучасної соціальної роботи.
16. Суб'єкт та об'єкт соціальної роботи, його розуміння. Клієнт у соціальній роботі. Група ризику та вразливі групи у соціальній роботі.
17. Функції та ролі соціального працівника.
18. Метод у соціальній роботі: класифікація, підходи, характеристика.
19. Форми у соціальній роботі. Співвідношення форм, методів, процесу у соціальній роботі.

20. Типологія закладів соціальної роботи.
21. Визначення поняття «соціальні послуги». Характеристика основних видів соціальних послуг.
22. Сутність і типологія громад. Структура громади. Ключові характеристики соціальної роботи в громаді. Методи і моделі роботи в громаді.
23. Догляд у громаді. Значення догляду у громаді. Принципи догляду у громаді. Організація догляду у громаді.
24. Значення неурядових організацій у вирішенні соціальних проблем сімей, дітей, та молоді. Типові функції, основні види діяльності, спектр послуг неурядових організацій.
25. Дитячі та молодіжні громадські організації як ефективний фактор соціалізації особистості. Співпраця неурядових організацій з державними організаціями щодо надання соціальних послуг різним категоріям клієнтів.

ЗАГАЛЬНА І СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

1. Змістова характеристика процесів формування і розвитку особистості. Загальні закономірності розвитку особистості. Вікові та індивідуальні особливості розвитку особистості.
2. Теорії розвитку особистості та їх вплив на підходи до виховання і навчання людини. Можливості й тенденції розвитку і виховання особистості на різних вікових етапах.
3. Поняття, структура, функції, рушійні сили цілісного педагогічного процесу.
4. Поняття і сутність закономірностей і принципів педагогічного процесу, взаємозв'язок між ними.
5. Педагогічна діяльність та її характеристика. Професійна етика, педагогічний такт, педагогічна майстерність і педагогічна техніка.
6. Сутність процесу навчання. Взаємозв'язок викладання та учіння, підходи до трактування сутності навчання як взаємодії педагога та учнів.
7. Мотивація учіння. Вивчення і формування мотивів учіння. Стимулювання учіння.
8. Проблема невстигання і неуспішності учнів у навчанні. Особливості навчання обдарованих учнів.
9. Аналіз традиційних та інноваційних методів і форм організації навчання. Варіативність застосування методів, форм діяльності у процесі навчального заняття.

10. Контроль і оцінка як педагогічні категорії. Значення контролю та оцінювання у процесі навчання.
11. Види, форми й методи контролю освітніх результатів. Сучасні підходи до оцінювання освітніх результатів.
12. Сутність і специфіка процесу виховання. Врахування механізмів соціалізації особистості у процесі виховання як організації взаємодії вихователя і вихованця.
13. Сучасні підходи до виховання. Виховання як підготовка людини до виконання соціальних ролей.
14. Проблема мети виховання у педагогічній науці і практиці. Формування базової культури особистості як мета виховання.
15. Основні принципи процесу виховання.
16. Виховання та самовиховання, як сторони єдиного процесу формування особистості. Сутність процесу перевиховання.
17. Поняття і сутність методів, прийомів, засобів і форм організації виховного процесу.
18. Предмет, функції та завдання соціальної педагогіки. Основні поняття соціальної педагогіки. Зв'язок соціальної педагогіки з іншими науками.
19. Соціально-педагогічний процес: поняття, сутність, зміст, основні компоненти. Педагогіка соціального становлення особистості.
20. Соціалізація людини як соціально-педагогічне явище. Механізми і рушійні сили соціального розвитку дитини. Соціальне виховання, його сутність і зміст.
21. Соціальні відхилення, їх причини і шляхи подолання. Основні напрямки соціально-педагогічної діяльності з профілактики і подолання девіантної поведінки дітей і підлітків.
22. Важковиховувані діти і підлітки: сутність, причини і проблеми.
23. Сім'я як соціокультурне середовище виховання і розвитку особистості. Шляхи підвищення виховних можливостей сім'ї.
24. Поняття і завдання соціально-педагогічної віктимології. Фактори віктимізації, їх характеристика.
25. Реабілітація жертв несприятливих умов соціалізації. Соціально-педагогічна робота з потенційними жертвами несприятливих умов соціалізації.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

1. Структура системи освіти України, рівні. Нормативно-правова основа діяльності соціального педагога у закладах освіти.
2. Соціально-психологічна служба системи освіти, структура, завдання.

3. Організаційні аспекти діяльності соціального педагога. Діловодство соціального педагога. Основні види документації, вимоги до її оформлення та ведення.
4. Соціальний педагог як особистість та професіонал. Посадові обов'язки соціального педагога в закладах освіти.
5. Зміст соціально-педагогічної роботи у закладах дошкільної освіти.
6. Середня загальноосвітня школа як соціально-педагогічна система. Основні категорії дітей, з якими працює соціальний педагог.
7. Зміст, форми та методи професійної діяльності роботи соціального педагога в освітніх закладах: діагностична та профілактична робота.
8. Зміст, форми та методи професійної діяльності роботи соціального педагога в освітніх закладах: консультативна та просвітницька діяльність.
9. Зміст, форми та методи професійної діяльності роботи соціального педагога в освітніх закладах: корекційно-розвивальна та профілактична робота.
10. Соціально-педагогічна робота з дітьми, що мають відхилення від норми: обдаровані діти. Види обдарованості. Проблеми обдарованих дітей. Соціально-педагогічна підтримка обдарованих дітей.
11. Соціально-педагогічна робота з дітьми, що мають відхилення від норми: діти з девіантною поведінкою. Види девіантної поведінки, її причини. Форми та методи роботи з дітьми з девіантною поведінкою.
12. Проблеми бездоглядності, безпритульності, бродяжництва в сучасному суспільстві та спроби їх вирішення. Притулки для неповнолітніх, їх значення та місце у соціально-педагогічній роботі.
13. Соціально-педагогічна робота з дітьми, що мають відхилення від норми: діти з різними функціональними обмеженнями. Характеристика основних груп дітей, з якими працює соціальний педагог. Моделі ставлення суспільства до людей з інвалідністю.
14. Форми навчання дітей з інвалідністю, їх переваги та недоліки. Інклюзивна освіта та місце соціального педагога у цьому процесі. Мультидисциплінарна команда та соціальна підтримка дітей з інвалідністю у процесі навчання.
15. Статеве виховання школярів як напрям діяльності соціального педагога у загальноосвітній школі.
16. Професійна орієнтація як напрям соціально-педагогічної роботи.
17. Сирітство як соціальна проблема. Сімейні форми опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківської опіки (усиновлення, опіка, піклування).

18. Сирітство як соціальна проблема. Новітні форми опіки над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківської опіки (прийомна сім'я, дитячий будинок сімейного типу, патронатна сім'я).
19. Інтернатні заклади як один із видів освітніх установ. Історія їхнього виникнення та становлення. Проблеми закладів інтернатного типу. Деінституціалізація, її зміст та шляхи реалізації.
20. Насильство як соціально-педагогічна проблема. Види насильства, причини. Соціально-педагогічна робота з дітьми, які зазнали насильства.
21. Співпраця соціального педагога з педагогічними працівниками в умовах закладу освіти. Завдання та напрями роботи соціального педагога з педколективом.
22. Зміст роботи соціального педагога з подолання основних соціальних проблем. Педагогічні конфлікти та їх профілактика. Емоційне вигорання педагогів та шляхи його подолання.
23. Співпраця соціального педагога з батьками в умовах освітнього закладу. Завдання та напрями соціально-педагогічної роботи з батьками дітей.
24. Форми та методи роботи соціального педагога з різними типами сімей в умовах закладу освіти.
25. Особливості соціально-педагогічного інспектування сім'ї. Об'єкти соціального інспектування, види, методи та алгоритм проведення.

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ І СВІТІ

1. Визначення технологічного процесу та його специфіка у соціальній сфері. Головні ознаки технологічності соціальної роботи.
2. Структура і зміст технологічного процесу в соціальній роботі. Етапи технологічного процесу. Поняття, структура й типологія соціальних технологій.
3. Соціальні та особисті проблеми: сутність, специфіка, джерела виникнення. Ставлення людини до проблеми та його врахування у практиці соціальної роботи.
4. Технологія вирішення проблем. Критерії вирішення, вибір пріоритетів і вироблення алгоритму дій у соціальній роботі.
5. Базові підходи до інтервенцій у практиці соціальної роботи в Україні і світі. Динаміка процесу інтервенцій у технологіях соціальної роботи у контексті соціальних проблем клієнта.
6. Проблемна ситуація як предмет аналізу в інтервенціях соціальної роботи. Особливості оцінки проблемної ситуації клієнта на початковій фазі інтервенцій. Технологія інтервенцій у первинному контакті.

7. Технологія вироблення цілі соціальної роботи. Принципи цілепокладання. Побудова «дерева цілей».
8. Проектування і планування у системі інтервенцій соціального працівника. Основні компоненти технології планування соціальної роботи з клієнтом. Контракт у процесі планування.
9. Сутність і характеристика соціальної діагностики. Соціально-діагностичні методи у соціальній роботі.
10. Соціальна експертиза: сутність і функції. Об'єкт і предмет соціальної експертизи. Соціальна експертиза як основа наукового обґрунтування здійснення соціальної роботи.
11. Форми і методи соціальної роботи з врегулювання адаптаційних процесів.
12. Сутність соціальної реабілітації. Принципи і рівні соціально-реабілітаційної діяльності. Напрями соціальної реабілітації. Основні види реабілітації. Структура процесу соціальної реабілітації. Форми організації соціальної реабілітації. Індивідуальна програма реабілітації.
13. Проблеми консультування у соціальній роботі. Особливості консультування як технології соціальної роботи. Консультування у практиці соціальної роботи в Україні та світі.
14. Сутність і зміст поняття терапії. Сутність і зміст соціальної терапії. Методи терапевтичного впливу (бібліотерапія, арт-терапія та ін.) у соціальній роботі.
15. Загальні принципи і підходи до технології індивідуальної соціальної роботи. Загальна модель технології індивідуальної роботи. Соціальна індивідуальна робота в Україні і світі.
16. Теоретичні проблеми технології соціальної роботи з групами. Теоретичні та етичні засади соціальної роботи з групами. Технології соціальної роботи з групами в Україні і світі.
17. Напрями технологізації соціальної роботи з жінками (працевлаштування, сімейне і сексуальне насилля, охорона материнського та дитячого здоров'я). Технології порятунку життя і здоров'я жінок (притулки-стаціонари, кризові центри, притулки з комплексом соціальних послуг, адресна соціальна допомога, терапевтичні групи), технології підтримання соціального функціонування (соціально-психологічна, соціально-економічна, медична реабілітація), технології соціального розвитку.
18. Сутність і структура сучасних міграційних процесів. Зміст і основні аспекти технології соціальної роботи з мігрантами і біженцями, її залежність від соціального і юридичного статусу людини. Нормативно-

правові основи соціальної роботи з мігрантами і біженцями в Україні та у зарубіжних країнах. Організаційні і технологічні підходи до соціальної роботи з мігрантами і біженцями. Міжнародний досвід соціальної роботи з мігрантами і біженцями.

19. Інновації у практиці соціальної роботи. Сучасні підходи та стратегії роботи соціальних працівників та інших фахівців в умовах надзвичайних ситуацій.
20. Ведення випадку як ключова технологія соціальної роботи. Зміст основних етапів технологічного процесу, що утворює «цикл допомоги» у соціальній роботі з випадком. Оцінювання (оціночний аналіз) як основа планування роботи. Принципи планування роботи з випадком. Види діяльності соціального працівника на етапі виконання. Оцінка ефективності і заключний етап роботи. Алгоритм та етапи ведення випадку при наданні послуги соціального супроводу сім'ї у СЖО. Екстрене реагування на випадок загрози життю чи здоров'ю дитини.
21. Соціальне адвокатування як інноваційна технологія соціальної роботи. Принципи соціального адвокатування. Етапи і суб'єкти адвокатування. Перспективи соціального адвокатування як інноваційної технології соціальної роботи.
22. Гейткіпінг як технологія соціальної роботи. Рівні використання гейткіпінгу у соціальній роботі. Компоненти та етапи гейткіпінгу. Гейткіпінг у міжнародній практиці. Ключові підходи до впровадження гейткіпінгу. Застосування гейткіпінгу у системі захисту дітей.
23. Технології краундфандингу у соціальній роботі. Сучасні технології краундфандингу. Сучасні краундфандингові площадки. Технології роботи с краундфандинговою платформою. Практика краундфандингу в Україні і світі.
24. Інформаційні технології у соціальній роботі. Інформатизація соціальної сфери. Інформаційні технології при формуванні соціальної політики, в управлінні соціальною сферою, в соціальній роботі.
25. Інформаційні технології взаємодії клієнта і організацій сфери соціальною роботи. Сучасні інформаційні технології, їх використання у соціальній роботі в Україні і світі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

ТЕОРІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

- 1) Актуальні проблеми теорії та практики соціальної роботи на межі тисячоліть : монографія / за ред. А. Й. Капської. — К.: УДЦССМ, 2001. — 344 с.
- 2) Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / Ольга Володимирівна Безпалько. — К. : ЦНЛ, 2005. —176 с.
- 3) Головатий М. Ф. Соціальна політика і соціальна робота : терм.-понятійн. слов. / М. Ф. Головатий, М. Б. Панасюк. — К. : МАУП, 2005. — 560 с.
- 4) Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За аг. Рд. Проф.. І.Д. Зверєвої. — Київ, Симферополь : Універсум, 2012. — 536 с.
- 5) Лукашевич М. П. Теорія і методи соціальної роботи : навч. посіб. / М.П. Лукашевич, І.І. Мигович. — 3-є вид., доп. та перероб. — К. : МАУП, 2013. — 168 с.
- 6) Про соціальні послуги. Закон України. — Електронний ресурс — URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>.
- 7) Семигіна Т. Сучасна соціальна робота: навчальний посібник / Т. Семигіна — Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. — 275 с — Електронний ресурс — URL: https://www.researchgate.net/profile/Tetyana_Semigina3/publication/342003632_Sucasna_socialna_robota/
- 8) Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І. Д, Зверєва, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін; За зал ред. І.Д. Зверєвої, Г.М. Лактіонової. — К.: Наук, світ, 2003. — 233 с.
- 9) Соціальна робота з дітьми, молоддю, жінками, різними категоріями сімей: аналітичний звіт щодо діяльності центрів соціальних служб для молоді / упор. Р. Г. Драпушко, С.В. Толстоухова, О.К. Шатохіна, Л.І. Шамрай. — К. : 1999. — 140 с.

ЗАГАЛЬНА ТА СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

1. Анєнкова І.П., Байдан М.А. Педагогіка. Навчальний посібник. Львів: Новий світ, 2018. 567с.
2. Безпечна і дружня до дитини школа в контексті реформи «НУШ» / В. Пономаренко, Т. Воронцова, О. Сакович та ін. — К. : Алатон, 2020. — 64 с.

3. Задорожна-Княгницька Л. В. Загальні основи педагогіки : навч. посіб. для здоб. вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр» / Л. В. Задорожна-Княгницька, І. Б. Тимофєєва. – Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. – 192 с.
4. Козирєв М.П. Соціальна педагогіка: навч. посібник. Л.: ЛьвДУВС. 2020. 352 с.
5. Козловський Ю. М., Дольнікова Л. В. Педагогіка: навч. посіб. Львів: Видво Львівської політехніки, 2018. 232 с.
6. Нагачевська З.І. Педагогіка : навч.-метод. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 144 с.
7. Пальчевський С.С. Соціальна педагогіка: навч. посібник. К.: Кондор. 2015. 550 с.
8. Рудкевич Н.І. Методика соціально-педагогічної роботи : навчально-методичний посібник / Н. І. Рудкевич. – Львів: Растр-7, 2021. – 324 с.
9. Соціально-педагогічний супровід в освітньому закладі : навч. - метод. посібник / уклад. : В. В. Байдик та ін. Житомир : ТОВ «Видавничий дім “Бук-Друк”», 2021. 95 с.
10. Беспалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: Навч. посібник / О. В. Беспалько. – К., 2009. – 208 с.
11. Вайнола Р. Х., Ясточкіна І. А. Організація та проведення соціально-педагогічного дослідження : Навч.-метод. посіб. К. НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 214 с.
12. Віктимологія : навч. посіб. / В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін.; за ред. В. В. Голіни і Б. М. Головкіна. Харків: Право, 2017. 308 с.
13. Гавриленко С.О. Особливості ведення службової документації соціального педагога закладу освіти – Суми : НВВ КЗ СОІППО – 2022. – 48 С.
14. Інформаційно-аналітичний збірник «Освіта в Україні в умовах воєнного стану». Київ. 2022. 358 с.
15. Енциклопедія освіти / Нац. акад. пед. наук України; [гол. ред. В.Г.Кремень] : 2-ге вид., допов. та перероб. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.
16. Соціальна педагогіка : підруч. / за ред. А. Й. Капської. – К. : ЦУЛ, 2011. – 488 с.
17. Словник термінів і понять сучасної освіти / уклад. : Л. М. Михайлова, О. В. Пагава, О. В. Проніна. За заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.

18. Марчук А. В. Андрагогіка: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. - 300 с.
19. Мосіяшенко В. Українська етнопедагогіка: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2020. 175 с.
20. Маценко Л. М. М. Педагогіка сімейного виховання : підручник. Вид. 3-тє, доп., перероб. / Л.М. Маценко. – Київ : ЦП «Компринт», 2019. – 376 с.
21. Організація діяльності закладів освіти в умовах воєнного стану. Порадник III. З досвіду роботи освітян міста Києва : навч.-метод. посіб. / Упоряд.: Фіданян О.Г., Войцехівський М.Ф., Івашньова С.В. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. — 600 с.
22. Пальчевський С. С. Педагогіка : загальні засади педагогіки, з історії педагогіки, теорія освіти і навчання (дидактика), теорія виховання, школознавство : рек. МОН України як навч. посіб. для студ ВНЗ. – Вид. 3-тє, стереотип. Київ : Каравела, 2019. 495 с.
23. Пащенко М. І., Красноштан І. В. Педагогіка: навч.-метод. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 228 с.
24. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / За заг. ред. проф. І.Д. Зверєвої. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

1. Абетка соціального педагога / укладач В.В. Волканова. – Х.: Вид. група «Основа», – (Серія «Соціальному педагогу»). – 2011. – 235 с.
2. Адаптація дітей до навчання у школі в діяльності психологічної служби: методичні рекомендації / за наук. ред. В.Г. Панка – Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 100 с.
3. Безпалько О.В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях: навч. посіб / О.В. Безпалько – К.: ЦНЛ, 2003. – 134 с.
4. Василькова Ю.В. Методика и опыт работы социального педагога : учеб. пособие / Ю.В. Василькова – М, : Изд. Центр «Акадмия», 2002. – 160 с.
5. Діти з особливими потребами в школі : психол.-пед. супровід / [авт.-упоряд.: Романова О. М. та ін.]. – К. : Шкільний світ, 2011. – 127 с.
6. Докторович М.О. Соціально-психологічна робота з проблемними підлітками / М. Докторович, Г. Рурик, І. Хозраткулова. – К. : Ред. загальнопед. газет, 2013. – 125 с.
7. Зайченко М.В. Інструментарій соціального педагога / М. Зайченко. – К. : Шк. Світ, 2011. – 128 с.

8. Заморуєва В.В. Діти без сім'ї. Підготовка до життя / В. Заморуєва. – К. : Шкільний світ, 2011. – 126 с.
9. Збірник нормативно-правових актів з питань діяльності спеціалізованих закладів і формувань у сфері соціальної підтримки сім'ї, дітей та молоді / упоряд. Л. Є. Леонтєва, О. В. Вакуленко – К.: Держ. ін-т розвитку сім'ї та молоді, 2007. – 280 с.
10. Збірник нормативно-правових документів психологічної служби системи освіти України / упоряд. В.Г. Панок, І.І. Цушко, А.Г. Обухівська. – К. : Ніка-Центр, 2005. – 436 с.
11. Інформаційно-методичні матеріали та аналіз нормативно-правової бази з питань попередження насильства над дітьми в сім'ї та поза нею / Авт.: Брижик В.О., Журавель Т.В., Кочемировська О.О., Нікітіна О.М., Христова Г. О. / За заг. ред. Журавель Т. В., Христової Г.О. – К. : ТОВ КІ.СЛ 2010. – 38 с.
12. Методи роботи соціального педагога: матеріали творчої групи соціальних педагогів / Г.Бондаренко та ін. – К.: Редакція загальнопед. газет, (Бібліотека «Шкільного світу»), 2012. – 96 с.
13. Мойсеєнко К. Професійна діяльність соціального педагога: метод. посібник. / К. Мойсеєнко. – К.: Пік. Світ, 2009. – 120с.
14. Настільна книга соціального педагога (нормативно-правове забезпечення діяльності) / упоряд. Ю.А.Луценко, В.Г.Панок – К. : Білоцерківдрук, 2011 – 308с.
15. Некраш Л.М. Вибір професії: як діяти, щоб не помилитися / Л. Некраш, М. Стрільник. – К. : Шкільний світ, 2011. – 126 с.
16. Організаційні і функціональні моделі діяльності психологічної служби з формування позитивного ставлення учнів і студентів до здорового способу життя / Цушко І.І., Лунченко Н.В., Панок В.Г. та ін. – К. : Ніка-Центр, 2011. – 84 с.
17. Педагогічно-правова профілактика правопорушень серед учнівської молоді: Науково-метод. зб. статей / За заг. ред В.П. Пастуха. – К. : ІЗМН, 1997. – 248 с.
18. Петрович В. С. Соціальний педагог: посадова інструкція / В.С. Петрович // Педагогічний пошук. – 2001. – № 2. – С. 74-76.
19. Письмак Л.Л. Організація роботи соціального педагога / Л. Письмак, // упоряд. В.О. Снігульська. – К.: Редакція загально педагогічних газет (Бібліотека «Шкільного світу»), 2014. – 128с.
20. Психолого-педагогічна робота у загальноосвітніх навчальних закладах з профілактики насильства над дітьми: метод. посіб. / Автори-

- упоряд.: Вовчок Т.В., Степура Н.П., Даниленко І.С. та ін.; За заг. ред. Т.П. Цюман. – К.: ВПЦ «Експрес» – 2009. – 328 с.
21. Рассказова О.І. Документація соціального педагога в закладах загальної середньої освіти. Харків: «ІНРО», 2015. 60 с.
  22. Робота соціального педагога з різними типами сімей : матеріали творчої групи соціальних педагогів / упоряд. Ю.Бойко та ін.. – К. : Ред. загальнопед. газет (Бібліотека шкільного світу), 2013. – 12 с.
  23. Соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах : метод. посіб. / За ред. І.Д. Зверевої. – К. : Держсоцслужба, 2006. – 104 с.
  24. Щорс В.В. Універсальний довідник соціального педагога / В. Щорс, А. Полударова. – Київ : Ред. загальнопедагогічних газет, 2014. – 124 с.

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УКРАЇНІ І СВІТІ

1. Капська А.Й., Завацька Л.М., Грищенко С.В. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах. Навчальний посібник. - К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. - 248 с.
2. Кубіцький С.О. Технології соціально-педагогічної роботи в зарубіжних країнах: Навч. посіб. – 3-тє вид. доп. і перероб. – К.: Міленіум, 2015. – 300 с.
3. Мурашкевич О.А. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах : навчально-методичний посібник. Луганськ. Вид-во ДЗ «ЛНУімені Тараса Шевченка№», 2013. 202 с..
4. Основи соціальної реабілітації: навчально-методичні рекомендації. ІДГУІзмаїл, 2019. – 193 с.
5. СемигінаТ. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2020. 275 с.
6. Соціальна робота в зарубіжних країнах : [навчальний посібник]. – [Видання друге, доповнене та перероблене].– К. : СПД Чалчинська Н.В., 2016. – 169 с.
7. Соціальна робота в Україні: Навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, СЯ . Харченко та ін.; За заг. ред.: І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. - К.: Центр навчальної літератури, 2016. - 256 с
8. Соціальна робота з жінками : навчальний посібник для студентів спеціальностей 231 Соціальна робота та 232 Соціальне забезпечення (Галузь знань 23 Соціальна робота) / [уклад.: А. І. Войтовська, О. О. Кравченко]. – Умань: Візаві, 2018. – 229 с.

9. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій : практичний посібник / [Т. М. Титаренко, М. С. Дворник, В. О. Климчук та ін.] ; за наук. ред. Т. М. Титаренко / Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2019. – 220 с.
10. Соціальний захист постраждалих від збройних конфліктів: конспект лекцій навчальної дисципліни. [Електронний ресурс]: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 231 «Соціальна робота»/ КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: Т.П. Руденко, Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. – 34 с.
11. Технології соціальної роботи: Навчальний посібник з грифом МОН України. / О.А.Агарков, Д. Ю. Арабаджиєв, Т. В. Єрохіна, В.В. Кузьмін, І.В.Мещан, В. М. Попович. Запоріжжя: вид. комплекс АТ «Мотор-Січ», 2015. 487 с.
12. Технології соціальної роботи і соціальної допомоги в умовах трансформаційного періоду: навчально-методичний посібник / за заг. ред. А. О. Полянничко, А. В. Кирилюк. Суми : ФОП Цьома, 2020. 336 с.
13. Бех В. П., Лукашевич М.П. , Туленков М.В. Соціальна робота в сучасному суспільстві : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. 601 с.
14. Вайнола Р. Х. Технологізація соціально-педагогічної роботи: теорія та практика : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл., за спец. «Соц. педагогіка»]. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2008. 134 с.
15. Горемікіна Ю.В. Інноваційні практики соціальної роботи з вразливими групами населення в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2020. № 3 (41). С.91–113.
16. Григоренко І.О., Савельєва Н. М. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах: навч. посіб. [для студ. і магістр. спец-тей «Соц. робота» і «Соц. педагогіка»] / І.О. Григоренко, Н. М. Савельєва. – Полтава : ПНПУ, 2017. – 100 с.
17. Кочеміровська О.О., Христова Г.О. Стандарти надання соціальних послуг особам, які постраждали від насильства в сім'ї: міжнародний досвід та рекомендації для України / Наук. ред. О. Кочеміровська / Заг. ред С. Павлиш. – К.: Запоріжжя: Друкарський світ, 2011. – 228 с.
18. Оцінка потреб внутрішньо переміщених осіб в Україні та послуг для них, проведена МГО «Соціальні ініціативи з охорони праці та здоров'я» [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.lhsi.org.ua/images/2015/Doslidzhennya_VPO_LHSI2015.pdf

19. Проблеми соціалізації особистості в умовах соціальних змін: колект. монографія / за заг. ред. А.В.Камбура. – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім.Ю. Федьковича, 2020. – 418 с.
20. Психолого-педагогічна експертиза [Електронний ресурс] : хрестоматія / Укладачі: С. П. Дерев'янка, Ю. В. Примак. – Чернівці: Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, 2021. – 280 с.
21. Семигіна, Тетяна Міжнародна соціальна робота: пріоритети та стандарти. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму, 2021. 175 с.
22. Соціальна робота з вразливими сім'ями та дітьми: посіб. у 2-х ч.; / А. В. Аносова, О. В. Безпалько, Т. П. Цюман та ін. / За заг. ред.: Т. В. Журавель, З. П. Кияниці. – К. : ОБНОВА КОМПАНІ, 2017. – 352 с.
23. Шахрай, В. М. Технології соціальної роботи: навч. посібник. Київ : Центр навч. літератури, 2006. 464 с.